

Vienīgā sadarbība, ko varu iedomāties, bija, kad t.s. 'tūristi' piedalījās Toronto Latvisko Zināšanu Semināros. Toreiz daži cilvēki uztraucās gan par to, ka šie tūristi bija aicināti semināros, gan ka viņus cienāja, gan ka pieņēma viņu dāvanas. Bet oficiālu pārmetumu nebija.

3 Vai LNĶAK kultūras sakaru komiteja ir veikusi kautko līdzīgu 'Mērnieku laiku' turnejai, ko (neoficiāli) sagādāja un izrādīja ALJA? Kas tās par LPSR dokumentārfilmām, kas uzrodes Kanadā?

Liekas, ka kultūras sakaru komiteja Rīgā sūta dokumentārfilmas sevišķiem cilvēkiem Kanadā, bet nepēc to cilvēku pieprasījuma.

Pēc 'Mērnieku laiku' filmas šogad parādīsies 'Nāves ēnā'. Neoficiāli LNĶAK arī šo filmu ir pieprasījusi, bet vēl līdz šim nekādas atbildes no Latvijas nav pienākušas. Citādi nekādu sevišķu centienu nav.

4 Kādas priekšrocības un kādi šķēršļi ir Kanadā kā patvēruma zemē, salīdzinot to ar ASV un Eiropu? Vai Kanadā nav lielāka patiesas respekta pret minoritātēm? Kāds ir valdības atbalsts jaunatnes pasākumiem? Pasākādro mums par Karavānu, un citiem sarīkojumiem, kas izceļ minoritāšu kultūru.

Kanadas, it sevišķi Ontario, politika atbalsta etnisko minoritāšu centienus. Pastāv visdažādākas iespējas gan pie federālās, gan pie provinču valdības dabūt naudas piešķirumus.

Daži piemēri: DV Globālās un Kanadas Diens vienmēr saņēmušas naudas piešķirumus rīkošanai. Tāpat valdība palīdz ar teātru dienu rīkošanu 1973. gada novembrī. Igaunijai Toronto savā starpā savāca \$ 100000.00 un pārējo naudu saņēma no valdības, lai uzceltu pirmklasīgu 18 stāvu studentu mītni (Tartu College) Toronto centrā, kur viņi tagad pelna milzīgu naudu.

Kā zināms, nākošā 2 x 2 nometne notiks pie Toronto. Patlaban meklē izdevību no Kanadas valdības dabūt pabalstu nometnes rīkošanai un jādoms, ka tas izdosies.

Vislabākā ilustrācija, kā respektē minoritātes, ir ikgadīgā Toronto Internacionālā Karavāna.

Jūnija pēdējā nedēļā Toronto pārvēršas 50 zemju galvaspilsētās. Proti katrai tautībai ir savs paviljons, nosaukts galvaspilsētas vārdā.

Paviljoni mēģina iepazīstināt apciemotājus ar tās zemes īpatnībām - sākot ar ēdieniem un dzērieniem līdz mākslai un mūzikai. Paviljoni ir atvērti 2 nedēļas: nogalās no 12.00 - 24.00, darbdienu vakaros no 18.00 - 24.00.

Apmeklētāji iegādājas 'pases' apm. par \$ 3.00, kas viņiem dod tiesības redzēt visus paviljonus, kā arī lietot busus, kas brauc pa Toronto no paviljona uz paviljona - bez maksas.

Pamazām Karavāna izveidojas par milzīgu Toronto festivālu. Pagājušā gadā bija apm. 5.000.000 apmeklētāju, divreiz vairāk nekā iepriekšējā gadā, un interese arvien aug.

Starp citu, pēdējos 3 gados Rīgas paviljonu rīko LNĶAK paspārnē.

Kā citi sarīkojumi minami, gan ne tik plaši, Toronto Internacionālais Piknīks aļiņās, sevišķi etniski uzvedumi Kanadas Nacionālā Izstādē (CNE) un ikgadīgais Etnisko Teātru Festivāls.

Valdības atbalsts jaunatnes pasākumiem arī ir liels. Vispopulārākais ir t.s. 'Opportunity for Youth Grants'. Katru vasaru jaunieši var ieeņiegt

visdažādāko projektu metus ar izstrādātu budžetu valdībai, utt. Šo izdevību izlietojušas arī dažas minoritāšu grupas.

5 Tu darbojies arī III VLĶK rīcības komitejā? Balstoties uz iespaidiem no beidzamā VLĶK, kāda ir LNĶAK biedru noskaņojuma iepretim nākamā VLĶK? Vai daudzi patiešām vēlētos to noturēt rīcību 'henisfairā'?

Kas attiecas uz III VLĶK, LNĶAK pilnsapulce noraidīja ELJA ierosinājumu III VLĶK rīkot Irījā. Toties, LNĶAK pilnsapulce pieprasīja kādu politiski neitrālu vietu kongresa rīkošanai. Ja tāda vieta Eiropā nebūtu atrodamā, varbūt varētu rīkot Sietlā. Līdz šim neesmu dzirdējis no LNĶAK biedriem kādus iebildumus pret to.

Cita atsaukuma par pēdējo kongresu ir, ka tur daudz runāja, bet neko nepadarīja.

Es personīgi domāju, ka Londonas kongress paņēma tieši pretējo, ko tam vajadzēja panākt. Londonā mēs, trimdas latviešu jaunieši, sašķēlāmies starp 'eiropiešiem' un 'amīšiem', katrs sevi uzskatot par labāko. Nav šaubu, ka Eiropas jaunieši domā vairāk par kultūriem jautājumiem, bet vai mēs tiešām nespējam salikt mūsu galviņas kopā un strādāt kopā?

Pārmeta un vēl joprojām pārmet Ziemeļamerikā dzīvojošiem latviešu jauniešiem, ka tie tikai ar prievītēm, pastalam un koklītēm krāmējoties. Es gribētu tikai uzskaitīt tās lietas, kas izveģušas no Ziemeļamerikas jaunatnes organizācijām par augsti vērtīgām un vajadzīgām trimdas 'institūcijām'.

Jaunatnes Svētki un Nākotne '70, 2 x 2 un 6 x 1, Jaunā Gaita, Mazputniņš un Apgāds Ceļnieka.

Ja runā par kopību, nezinu, kā saprast ELJA izstāšanos no VLĶF. Nesaprotu, kāpēc ELJA pilnsapulce nav gatava vai gribīga meklēt sadarbības ceļus. Mēs trimdā neesam tik daudzi, ka varam atļauties nesadarboties un šķēlīties. Acmredzot ar Mīčošanas un VLĶF šai krastā bija komunikācijas sabrukums. Ir vaina meklējama pie daudziem cilvēkiem - pie mums arī, bet no otras puses, ALJA un LNĶAK arī izkārtēja ārkārtīgi daudz citas lietas turnejai. Tās vien pierāda, ka nemeklējam naudu ar ELJU.

Ja ELJA nauda tiešām būtu tik drausmīgi vajadzīga, vai nevarēja pieprasīt aizdevumu no VLĶF? Ir nepatīkams uzskats, ka LNĶAK un ALJA ir viens bloks un 'viņi jau domā tāpat'. Tie, kas šeit strādājuši ar abām organizācijām, to katrā laikā spīcinās.

Tas, ko mēs trimdā spējam darīt (vienalga, ko politiskas galvas domā), ir censties saglabāt un paveidot mūsu tautas dzīvo spēku, kā arī latviešu tautas kultūru un vērtības, kas patreiz stāstāties mūsu klēpjos. Kā Latvijā, tā trimdā ir spēki, kas strādā tam pretim, bet mūsu uzdevums ir sadabūt un saglabāt katru latvieti, kas ir trimdā. Protams nākošais uzdevums ir politiskā laukā, bet ja nebūtu dzīvā spēka, nebūs arī jēgas jebkādiem politiskiem centieniem.

6 Kā Tu izvērtē Ziemeļamerikas jaunatnes izdevumus, resp. LNĶAK Apkārt-rakstu, Sešika, Spoguli, Zibeklimpu u.c.? Kādi vajadzētu būt šo izdevumu lomai?

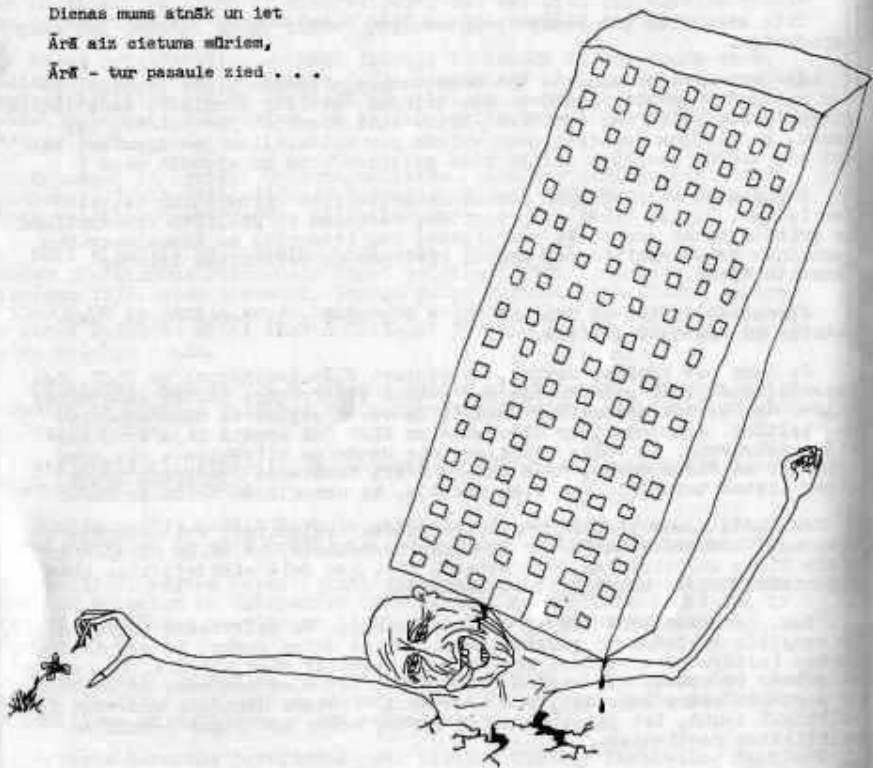
Vispirms par dažādiem izdevumiem. Sešika jau 1 1/2 - 2 gadus vairs nepastāv (!!!). To darbinieki gandrīz bez izņēmuma taisa LNĶAK Apkārt-rakstu.

Spogulis, cik zinu, pagājušā gadā iznāca tikai divas reizes, un es domāju, ka arī tie nummāri bija stipri zemas kvalitātes.

Zibeklimpa velodas ziņā daudz klibo, bet tā izveidā vienu uzdevumu, kas varbūt attaisno pašvako saturu. Proti, no pilsētas uz pilsētu

Neskieta drukas kļūda! Mūsu karikatūrists
nav Gunārs Detlevs, bet gan Gunārs DENAVS!

Pagreba dzīvokļu drūmas,
Dienas mums stāsk un iet
Ārā aiz cietuma mūriem,
Ārā - tur pasaule zied . . .

Jaunieši tiek nodarbināti šī izdevuma izdošanā, kas ir laba lieta un
varbūt vajadzīga Amerikas austrumu vidiens.

INJAK Apkārtraksta vērtības avarstās. Pagājušā gadā Apkārtraksts bija
galvenokārt informatīvs, bet liekas, ka šogad sakarā ar redakcijas maiņu
tas pārveidosies.

Viens pieņēmums, kādiem jauniešu izdevumiem vajadzētu būt, ir šāds:
pirms pusotriem gadiem likās, ka Sešikā ir galvenokārt kulturāls,
Spogulis informatīvs un EI politisks izdevums. Tos trīs varbūt varētu
padarīt vēl spilgtākus un izsūtīt savā starpā. Bet šī ideja liekas ne-
reāla.

Citādi jaunatnes izdevumam vajadzētu būt kā informatīvam (par
bijušajiem un topošiem notikumiem), tā arī būt par forumu kultūras un
politikas idejām. Nelaipe, vienīgi, ka mums nav pārāk daudz rakstītāju,
bet strast tos parasti var.

INJAK Apkārtrakstam jābūt samērā informatīvam par jauniešu nodarbībām,
jo tas aiziet pie jauniešiem Kanādā, kas bieži nepazīst latviešu vidi.

Gribētu vēl piebilst, ka pēc manām domām EI 68 ļoti uzlabojies šajā
sakarībā.

Z. Latviski izglītībai, protams ir noteicēja loma emigrācijā dzīvojošās
jaunatnes nākotnē. Kāda ir INJAK nostāja iepretim latviešu skolām, nomet-
nēm, semināriem u.c. pasākumiem? Ko jaunieši var paši darīt, lai
saglabātu latvisko izglītību?

INJAKam nav nekādas sevišķas nostājas pret latvisko izglītību, izņemot,
ka tā ir ļoti vajadzīga.

Mēs piešķiram stipendijas uz Rietummičiganas valodas kursiem ar notei-
kumu, ka stipendiātam jāuzņemas pēc tam vismaz viens gads strādāt kādā
latviešu skolā. Tāpat arī piešķiram stipendijas uz 2 x 2 nometni.

Vispirms jājautā - vai der saglabāt latvisko izglītības sistēmu, kāda
tā ir tepat? Uz savas ādas piedzīvoju, ka Toronto latviešu gimnazija
nav ne tuvu tāda, kādai vajadzētu būt trimdas latviešu skolai. Tā jāuzlabo
jāveido tālāk, kas 25 gados nav noticis.

Vienīgais veids, kā mēs šo latvisko skolu varam pataisīt par augsti
vērtīgu, ir pašiem 'infiltrējot' skolas - jāiet pašiem mācīt skolās. Jā-
nāk ar jaunām izstrādātām idejām.

Intervēja Juris Kaža

Mūsu politiskās

Ievadam mazs eksperiments: cik no lasītājiem pazīst vārdus Biruta Geilāne, Viktors Kalniņš, Laimonis Markants, Uldis Ofkints? Cik daudz mūsu starpā ir tādu jauniešu, kas kādam draugam varētu paskaidrot, kas isti 1972. gada pavasarī notika Kaupā, vai to, kādas isti bija tās petīcijas Apvienotām Nācijām, kuras barakstija tūkstošiem bezbailīgu Lietuvas katoļu?

Atbildes uz šiem jautājumiem nedošu saviem vārdiem, bet gēnu īsumā citējot dažādas rietumu publikācijas. "Petīcija, kas adresēta AN ģenerālsekretāram Valdheimam, pirmām kārtām apšūdz reliģiskās sudzināšanas aizliegumu".¹

"Cilvēks, no kura visi strādājošie Padomju Savienībā, katrs godīgois cilvēks pasaulē, novērtās dusmās un rīcumā." (Pevda, 14. janv.)

Tā kā "Pevda" ir "Patiesība" un tāpat melot tā nevar, laikam gan būs beigi daudz to "neatradāšo" Padomjā un "negodīgo" pasaulē kas ciena un lasa Solženicova darbus un atbalsta viņa cīņu par cilvēka tiesībām.

Par Kaupas nemiariem Londonas TIMES 1972. g. 22. maijā rakstīja: "Zem saucieniem 'brīvību Lietuvai' tūkstošiem jauniešu pēdējā nedēļā Kaupā divas dienas pēc kārtas cīnījās ar policiju un karaspēku, lai izteiktu savu solidaritāti ar kādu opozicionāru, kas sevi aiz politiskiem iemesliem bija dedzinājis."

Kas attiecas uz latviešu jauniešiem, kuri minēti raksta sākumā, par viņiem var dot šādus datus:

"Geilāne, Biruta, latvietis, dz. 1960. g., izkarinājusi latviešu nacionālo karogu, 1969. g. apcietināta, 1 1/2 gadi ieslodzījumā";

"Kalniņš, Viktors, dz. 1938, latvietis, ģimnālists, "baltiešu federācijas" dalībnieks, apcietināts 1962. g., 10 gadi ieslodzījumā";

"Markants, Laimonis, dz. 1951. g., latvietis, sugstspriešana vadu inspektors, izplatījis lapinas par PSRS iekš- un ārpolitiku, par Čehoslovākiju un padomju nostāju tautību jautājumā; apcietināts 1969. g. novembrī, 1 1/2 gadi ieslodzījumā";

"Ofkints, Uldis, dz. 1941, latvietis, kameras vīrs Rīgas filmstudijā, dalībnieks "baltiešu federācijā", apcietināts 1962. g. 18. maijā, 10 gadi ieslodzījumā".

Opozicionāri...

Šos biogrāfiskos datus citāju no B. Levitska grāmatas par padomju opozicionāriem, kas nesen iznākusi Vācijā.² Autors sastādījis sarakstu ar 18 latviešu opozicionāru vārdiem, bez tam vēl minot rindu žīdu un krievu opo-

darbības iespējas

zicionārus, kas darbojušies Latvijas teritorijā. Šis ir niemārs spēktklīm, ka literatūrā var demokrātisko kustību PSRS bieži arī piemin latviešu un citu nekrievu vārdus un viņu darbību. Nav šaubu, ja mēs sevi uzskatām par latviešiem, un vēl pie tam par trimdes latviešiem, mums būtu pamatīgi jāiepazīstas ar šo literatūru, kas visumā ir viegli pieejama bibliotēkās un grāmatveikalos.

Tas būtu jo sevišķi svarīgi tāpēc, ka mūsu debatēs par politiskiem mērķiem un darbības iespējām izpaužas liels informācijas trūkums un neziņa, ko iesākt. Ēst, ka būtu ļoti svētīgi turēties pie oavīsam vienkārša pamatprincīpa, proti klausīties uz to, ko saka cilvēki, kas paši dzīvo zem padomju režīma. Daudzi neuzdriktes izteikties, bet toties jo vairāk būtu jāklusās, ko saka atklātie opozicionāri, kuri pēdšjos gados tik apbrīnojami skaidri pacēlušā savas balsis visā Padomju Savienībā.

... meklē publicitāti

Izrādās, ka demokrātiskās opozīcijas locekļi galvenokārt meklē publicitāti un uzskata to par savu galveno ieroci. Viņi paši ir visādi meklājuši sakarus ar rietumu ģimnālistiem un dažādos ceļos izsūtījuši savus rakstus uz rietumiem. Pašlaik rietumos atrodas jau pāri par tūkstoš dažādi samizdata dokumentu, no kuriem labs skaits ir tieši adresēti kādiem indivīdiem jeb organizācijām, piem. Apvienotām Nācijām, Laidīgā kārtā padomju opozicionāru liktenis netiek galīgi ignorēts, bet tomēr opozicionāri ir vīlušies par ārpasaules pasivitāti.

Par to, cik viņiem ir svarīga informācija un becaules domas mobilizēšana, Aleksandra Solženicins ir izteicies šādi: "starptautiskās informācijas,

Ķeginu arī Latvijā jāsaņū idejas, fakti un cilvēcīgi protesti tiek pāri robežām un tiem ir sava iespaids ... Austrumi nekādā ziņā nav vienaldzīgi iepretīm sabiedriskās domas protestiem rietumos, tieši pretēji, viņiem ir nāves bailes no šiem protestiem, un tikai no tiem".

Pēdšjos mēnešos Secharovs un citi opozicionāri ir norādījuši uz vēl otru svarīgu aspektu savos centienos. Viņi visādi pretojas pašreizējai

politikas ievirzei, kas taisās opozicionārus upurēt uz 'detente' labo attiecību atāra. Vīpi norāda, ka jebkāda īsta 'detente' ir saistīta ar to, ka arī padomju pilsoņiem ir tiesības uz brīvu domu.

Maskava baidās!

Tā kā Maskava ir atkarīga no rietumu tirgus un aizdevumiem, būtu liela politiska mullība no vietas, nepasūt zināmas koncesijas, kas varētu niem. nākt par labu opozicionāriem. Šī doma nav nereāla mēns, jo sakarā ar "Jackson amendment" pieņemšanu ASV kongresā, var jau novērot kautko līdz šim neiedomājumu, proti, padomju valdība ir krietni vien piekopusies šīdu emigrācijas jautājumā. Padomju varasvīri ir piekopusies arī citos gadījumos, piem. mums pazīstamā D. Brūvera lieta. Secinājums ir skaidrs, padomju valdība pašlaik baidās, ka nelegāls cerētos saimnieciskos labumus no rietumiem un tāpēc ir gaužam jūtīga pret "passules sabiedrisko domu".

Mūsu darbības lauks šini ziņā ir neierobežots. Pirmās solis būtu pašiem pamatīgi iepazīties ar opozīcijas prasībām un to, kas līdz šim darīts. Otrs solis: visādi veicināt publicitāti šim prasībām, gan izmantojot žurnālistiskās iespējas, gan sadarbojoties ar pastāvošām organizācijām, gan radot ar publicitāti saistītas aktivitātes. Un tā kā mēs esam latvieši, ir dabīgi, ka mēs liekam sevišķu uzsvaru uz baltiešu un citu ne-krievu opozīciju un tām krievu opozicionāru prasībām, kas mūsu tautai ir sevišķi nozīmīgas.

Rasma Kārklīpa

¹ Die Unruhe in der Katholischen Kirche Litauens, Berichte des Bundesinstituts für Ostwissenschaftliche und Internationale Studies, Nr. 19, 1972, Köln.

x) Pēc ziņām Brīvība (1973.g. decembra nr.) Kalniņš atbrīvots, bet viņam aizliegts atgriezties Latvijā.

² Boris Lewytskyj, Politische Opposition in der Sowjetunion 1960-1972, Analyse und Dokumentation, dtv (Deutscher Taschenbuch Verlag), 1972.

³ citāte "Die Zeit", 1973.g.7. septembrī.

*ELJAs skana, nod. biedri un b. veic!
Kristīne Čakste nepacietīgi gaida, kad JGS samaksāsiet 20 kr. vienal Postgiro
39 01 26-1 ELJA Skand. avd.

BIBLIOGRĀFIJA

Arhiv Samizdata, galveno samizdata dokumentu kopojums oriģinālās valodās, apm. 18,000 lpp. Sastādīts no Radio Liberty, 1 München, Arabellastr, 18

A Chronicle of Current Events, angļu tulkojums no galvenā krievu pagrīdes žurnāla "Khranika...". Izdod Amnesty International Publications, 53 Theobald's Rd., London, WC IX 8SP. Amnesty International organizācija arī iestājas par politiskā ieslodzīto atbrīvošanu, ieskaitot baltiešus.

Human Rights in the USSR sniedz dažādas ziņas par opozicionāru kustību. Žurnālu izdod International Committee for the Defence of Human Rights in the USSR, B-1050 Bruxelles, Place Flagey, 28, angļu un franču valodās. Šī komiteja aktīvi darbojas lai publicētu politiski vajāto likteni.

Russischer Samizdat, Kuratorium Geistige Freiheit, Postfach 1825, 3001 Bern, Switzerland.

Religion in Communist Lands, 34 Lubbock Rd., Chislehurst, Kent, BR7 9JJ, publicē samizdata dokumentus un komentārus par bezticām PSRS.

Par opozicionāro kustību PSRS ir sarakstītas neskaitāmas grāmatas un raksti. Šeit minētas tikai dažas no svarīgākām grāmatām, kuras bieži iznākušas arī citās valodās nekā šeit citotās:

Bukowski, W. Opposition. Eine neue Geisteskrankheit in der Sowjetunion? Carl Hanser Verlag, 1972.

Gerstenmaier, C. Die Stimme der Stimmen: Die demokratische Bewegung in der Sowjetunion. Seewald Verlag, 1971.

Lewytskyj, B. Politische Opposition in der Sowjetunion 1960-1972: Analyse und Dokumentation. Deutscher Taschenbuch Verlag, 1972.

Theodorowitsch, N. Religion und Atheismus in der UdSSR. Dokumente und Berichte. Claudius Verlag, 1970.

Anon, White Book of Exodus. National Conference on Soviet Jewry, 11 West 42nd St., New York, N.Y., 10036, 1972.

Browne, M. Ferment in the Ukraine. Macmillan (London), 1971.

Chornovil, V. The Chornovil Papers. McGraw-Hill, Toronto, 1968.

Dzyuba, I. Internationalism or Russification? Weidenfeld and Nicolson, London, 1970.

Hee, C. The Internment of Soviet Dissenters in Mental Hospitals. Arliss publishers, 1971, Cambridge, England.

Moroz, V. Among the Snows: Protest Writings from the Ukraine. Ukrainian Information Service, 200 Liverpool Road, London, N.1, 1971.

Reddaway, P. Uncensored Russia: The Human Rights Movement in the Soviet Union. Cape, London, 1972.

Yakir, P. A Childhood in Prison. Macmillan, London, 1972.

II PASAULIO LIETUVIŲ JAUNIMO KONGRESAS

Tāpat kā pirmo Lietuvišu Jaunatnes Pasaules Kongresu 1966.gadā, arī otro kongresu 1972.gadā sasauca Ziemeļamerikā. Šoreiz kongress ilga no 30. jūnija līdz 16. jūlijam un norisinājās četros posmos:

1. Atklāšana Čikagā (Chicago, Illinois, USA)
2. Studiju dienas un kongresa sēde Kentā (Kent State University, Kent, Ohio, USA)
3. Nometne Romvā (Romva, Ontario, Canada)
4. Svinīgs kongresa noslēgums Torontā (Toronto, Ontario, Canada)

Galvenais iemesls, kāpēc arī otrs kongress notika Amerikā, ir saistīts ar praktiskiem apstākļiem, jo vairums eksilā dzīvojošo lietuviešu ir apmetušies ASV un Kanadā. Visā Rietumeiropā šodien dzīvo labi ja 20 000 lietuviešu, bet, piemēram, Čikagā vien lietuvju cilmes emigrantu un viņu pēcteču skaits var lēst uz 300 000. Plašāki lietuviešu centri atrodas arī Toronto, Hamiltonā, Montreālā, Ņujorkā, Klivlandā, Detroitā, Omahā, Losandželosā, Sanfrancisko, bet mazākas kolonijas sastopamas arī citur. Ziemeļamerikas lietuviešu sabiedrība ir izveidojusi ļoti labi iekārtoto organizāciju: gandrīz vai ikkatrā kolonijā darbojas t.s. sestdienas skolas, kur bērni apgūst vispusīgas zināšanas gan lietuviešu valodā gan vēsturē un ģeogrāfijā, gan kultūrā vispār. Čikagā pat ir nodibināts pārdzīvotāju institūts, kas rūpējas, lai sestdienas skolām netrūktu kvalifi-

cētu audzinātāju. Visas šīs priekšrocības vēl papildina Amerikas lietuviešu ļoti plašais finansiālais potenciāls. Vīpi jaudāja ne tikvien financēt abus kongresus, bet arī savākt itin prāvas summas ziedojumos un samaksāt, pilnīgi vai daļēji, deudzu kongresa dalībnieku lidojumu biļeti uz Ameriku.

1. A t k l ā š a n a

Kongresu atklāja Čikagā 30. jūnijā ar svinīgu aktu, svētķu runu veltījot tematam: "Lietuvišu jaunatne trimdā - meklējot jēgu" (Lietuvju jaunimas trentyja - prasmes beieksant). Šis pirmais kongresa posms ilga no 30. jūnija līdz 3. jūlijam, akadēmisko programmu izkārtējot starp 1. un 3. jūliju. Tā bija noorganizēta tā, ka parasti vienlaicīgi notika divi simpoziji.

Simpozijos aplūkotie temati bija šādi: "Jaunatnes loma, cenšoties atgūt Lietuvas brīvību" (Jaunimo vaidmo Lietuvas laisves), "Jaunatnes organizācijas (Jaunimo organizācijas), "Lietuvišu valodas mācīšana gimenē" (Lietuvju kalbos mokymas šeimoje), "Studiju iespējas lituānistikā" (Lituanistikos mokslu galimybės), "Dialogs vecāku un bērnu starpā - vaida, kā novērst pārratumus" (Tovų ir vaiku dialogas - laidas pasitaikantių nesusprietimų spredime), "Nometnes - bieži izmantota papēmiens lietuviskā saglabāšanā" (Stovyklos - labiau panaudotina lietuvybės išlaikymo

priemonė), "Igaunijā, latvieši un lietuvieši: sadarbība baltiešu jaunatnes starpā" (Estonians, Latvians and Lithuanians: Cooperation Between Baltic Youth), "Lietuvieši un etniskās apziņas attīstīšanās" (Lithuanians and Rising Ethnic Consciousness), "Vai jaunatnei trimdā ir iespējams dzejot lietuviski?" (Ar īmanoma jaunimo lietuvīška kūryba īšaiivijoje?), "Jaunatnes vieta lietuviešu tautas kopībā" (Jaunimo vieta Lietuvju Bendruomenėje), "Jaunatne un prese" (Jaunimas ir spauda), programmu noslēdzot ar referātu "Jaunatne trimdā un okupēta Lietuva" (Išaiivijos jaunimas ir pavergta Lietuva).

Līdztekus akadēmiskajai programmai, kurā piedalījās ap 2 000 cilvēku, bija arī virkne kultūrlu sarīkojumu, ko ļoti kuplā skaitā apmeklēja arī vietējie Čikagas iedzīvotāji. Tur bija gan oficiālas pieņemšanas un deju vakari, gan lietuviešu jauno mākslinieku vakars un vairākas teātra izrādes. Čikagas dienām īpašu kulmināciju piešķīra no kongresa pilnīgi neatkarīgs sarīkojums - 4. Tautas Deju Festivāls, ko bija izdevīgi sarīkot šajā laikā. Festivālā piedalījās 50 tautas deju kopas, to starpā divas no Vācijas un viena no Dienvidamerikas, un dejojāju skaits sniedzās pie 2 000. Čikagas Amfiteātris bija izpārdots, publikā sēdēja arī ASV pirmā lādija Nīksons kundze un kopā ar 15 000 citiem noskatījās jauniešu deju priekšnesumus.

2. S t u d i j u d i e n a s

Uz "studiju dienām" Kent State universitātē, kurās sapulcējās tikai oficiāli kongresa delegāti, lai uz dažām dienām (no 4. līdz 8. jūlijam) kopā ar nedaudziem referentiem nodotos atsevišķu jautājumu dziļākai analīzei, ieradās 250 delegāti: 90 no ASV, 35 no Kanadas, pārējie no Dienvidamerikas, Austrālijas un Eiropas (19 no Vācijas).

Referāti bija sadalīti sešās tematiskās grupās: kultūra, vide,

politika, reliģija, audzināšana, ģimene. Ierobežotā laikā dēļ arī šoreiz darbs noritēja vairācās grupās vienlaikus, tādēļ piedalīties varēja ne vairāk kā trijās. Par katru tematu kā priekšpusdienā, tā pēcpusdienā nolasiņa 3 - 5 īsreferātus: priekšpusdienās tie bija pievērsti galvenokārt Lietuvas problēmām, bet pēcpusdienās - trimdas apstākļiem. Pēc katra cēliena referenti vēl atbildēja uz klausītāju jautājumiem, tad visi sadalījās pa šaurākām diskusiju grupām, varbūt kādām desmit, un sīkāk iztirzāja ar tematu saistītās problēmas. Grupu atzinumus protokolēja un protokolus pavairoja.

Kongresa sēde notika tikai pašas beigās - 8. jūlijā. Tad vajadzēja mēģināt pārlietu īsā laikā parlamentāri demokrātiski nokārtot pārāk daudz jautājumu. Rezultātā radās pasauli aptveroša lietuviešu jaunatnes apvienība, pagaidām gan vēl bez atstātiem, kas nākamo pasaulē kongresu, kuram jānotiek 1975./76. gada ziemā, atdavināja Dienvidamerikai, bet mantojumā atstāja pāri par divi deķu rezolūciju.

3. N o m e t n e

Jaunatnes nometne bija noorganizēta no 9. līdz 15. jūlijam Romvā, Torontā lietuviešu skatu īpašumā. Tā atrodas mežos kādā lielāka ezera krastā.

Nometnes programmā ietilpa 9 priekšlasījumi: "Lietuviešu dzejas attīstība" (Lietuvju poezijos raida), "Lietuvas vēsture" (Lietuvju istorija), "Lietuviešu tautas choreogrāfija - riņķu un rotālu dejas. (Lietuvju koreogrāfija, šokiel, ratelisi, šaidimai), "Lietuviešu valoda (Lietuvju kalba), "Lietuviešu dainas" (Lietuvīškos dainos), "Lietuviešu tautas māksla" (Lietuvju tautodaile), "Lietuviešu māksla" (Lietuvīškas menas), "Lietuviešu literatūra" (Lietuvju literatūra), "Lietuviešu valoda - vērtība un pienākums" (Lietuvju kalba - vertibe ir pareiga).

Bez šiem priekšlasījumiem,

kurus būtu vajadzējis apmeklēt visiem kursu dalībniekiem, notika arī mācības pa pudurim, un katrs varēja izvēlēties piedalīties divos. Pūduro tematika: literatūra, lietuviešu valoda, tautas dejas, sabiedriskā darba, metodes, lietuviešu audzināšana, drāma, tautas dzeja, žurnalistika, rokdarbi, kā arī - lietuvieši šdienā. Plānotajai nometnes programmai, īpaši bija paturēti priekškursanti, kas par Lietuvu sevišķi daudz nezina, lai tie iegūtu pēc iespējas plašākas zināšanas. IZRĀDĪJAS, ka tieši šie jaunieši (un jo īpaši kursanti no Dienvidamerikas) lekcijas gandrīz neapmeklēja, bet dūšīgi sarāva "futeni".

Katru kursu dienu noslēdza kaut kāda vakara programma: drāmas, talantu vai literatūras vakars, dejas, u. t. t. IZRĀDĪJA arī vairākas lietuviešu filmas. Ik dienas iznāca stencilēta nometnes avīzīte, kur varēja pēc patikas izrakstīties par visādām lietām, un tad bija lasāms: kā oficiāli nometnes vadības ziņojumi, tā par alus telts celšanu, tā arī sludinājumi, kā piem. kāds meklēja Kanādas lāci. Vēl jāatzīmē, ka šīs nometnes 500 dalībnieki savstarpējam sarunām visbiežāk izmantoja angļu valodu. Otrā vietā (turpinot lietderības secību) ierindojās portugāļu, tad spaņu, lietuviešu un vācu valoda.

4. N O S L Ē Ģ U M S

Kongresu svinīgi slēdza Toronto 16. jūlijā. Priekšpusdienā bija dievkālpjumi - kā luterāņu, tā katolū. Katolū dievkālpjuma svēto mesu vadīja abi trimdes bīskapi kopīgi.

Pēcpusdienā uz noslēgumu ieradās kādi 1000 cilvēki. Tajā aktā kongresa vadība pirmoreiz paziņoja atklātībai 8. jūlija lēmumus un ieteikumus. Sekoja referāts: "Kādi būsim 2000. gadā?" (Kokie mes būsim 2000 metais?) Ar priekšnesumiem vēl uzstājās daži folkloras ansambli, un tad kongress bija oficiāli noslēgta. Vakars, protams, bija bankets ar balli.

Delegātiem, kas dzīvoja ārpus Ziemeļamerikas un netaisījās ciemoties pie radiem vai paziņām, bija noorganizēti trīs dažādi maršruti, tie varēja piedalīties lo dienu ilgā ceļojumā pa Ziemeļamerikas kontinentu. Ik pilsētā, kur vien autobuss pieturēja, jaunieši dabūja izbaudīt apbrīnojami laipnu vietējo lietuviešu viesmīlību.

Varētu teikt, ka visumā kongress savu mērķi sasniedza. Daudzi jaunieši ieguva skaidrākus uzskatus un dziļāku pārliecību patriotiskos jautājumos, tāpat daudzi ieguva jaunus draugus un paziņas, kamēr citi neguva atjaunot vecas draudzības, un domājams, ka, tāpat kā pēc pirmā kongresa, iznāks nodzert ne vienas vien īsti lietuviešu kāzas.

Petras Veršalis

Redakcijas piezīme:

Ārpus Lietuvas dzīvo apm. 1 miljons lietuviešu, no tiem kādi 100,000 Dienvidamerikā. Lielāka daļa izceļojusi ap gadsimtu miju. Tagadējo ārzemju lietuviešu sabiedrību tātad lielā mērā veido viņu trešā, ceturta paaudze ārpus Lietuvas.

Pirmajai emigrācijai pēc 2. pasaules kara pievienojušies ap 65.000 politisko bēgļu, apm. tikai puse tik daudz cik latviešu.

- Manā Dīpoo, mēs vārdos jām vārdi šai slēdzumā izskaidrojamo mēdinu, šai netaisnībai, ko jūtu šai dienā!

"Dadzis"

POLEMIKA

M. Būmanis un V.J. Āboliņš bija paziņojuši EL red., ka iesūtīšot sacerējumus pret rakstu "Kraisiē chaoti" kas parādījās Brīvībā pag. 6. oktobra numurā. Lūdzām, lai viņi ierobežo polemiku uz trim lp. Tomēr priekšpēdējā red. slēgšanas dienā saņemam 5 lp. no Mārtiņa un no malas līdz malai pārblīvētas 10 lp. no Valža. Pēdējā dienā mūs arī iepriecināja negaidīts 7 lp. garš O. Roziša raksts par jaunajiem kreisiem ELJĀ un pret sociāldemokrātiem. Viss ar noteikumu, ka neviens vārds nav izlaižams.

No šiem rakstiem tehniskā redakcija spēja sagatavot tikai Mārtiņa rakstu, jo tas bija īsākais. Mēģinājums apstādāt visus rakstus izsīstī EL izdošanas šēmu no slīdēm.

Ojāra raksts parādīsies nākamā numurā, bet Valdim es lūdzu saīsināt manuskriptu vienas uz pusi, citādi iespiedīsim to turpinājumos nākamajos 2-3 numuros.

Redakcija atkārtoti lūdz polemikas autoriem censties ievērot labas publicistikas principus (rakstīt īsi un kodolīgi) un solidarizēties pirmām kartām ar ELJĀs interesēm un piekopjot materialistisku pieeju ELJĀ finansiālām problēmām. Kur tad EL nonāktu, ja pretējā puse prasītu tikpat daudz vietas atbildēm?!

Mārtiņš Būmanis

"AT - UN PIEBILDES T RAKSTAM"

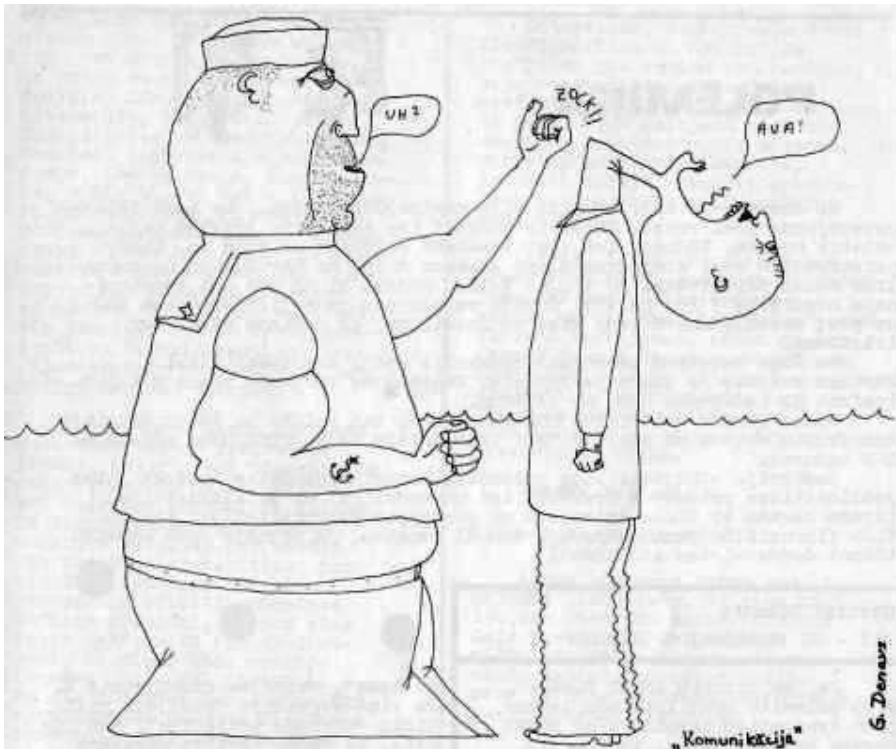
Ja jau pirmais LSDSP pienešums polemikā pret latviešu jauniešiem kreisajiem nespīdēja ar pārāk augstu argumentāciju, tad otrs liek šaubīties, vai vispār vēl var runāt par jebkādu argumentāciju. Lasot nepareizībām, pārpratumiem, groteskām tautoloģijām un pasekliem epitetiem bagāto sacerējumu, paceļas jautājums, vai LSDSP nevajadzētu meklēt chaotus pašai savās rindās?

Cik uzjautrinoši arī nebūtu plašāk iztirzāt T "atbildes" formālo pusi, apmierināšos ar šim ievada piezīmēm - tādejādi atšķirīgo viedokļu noskaidrošanai būs drīzāk pakalpojots, kaut vēl jāpiezīmē, ka forma nav domājama bez tās saturā - t.i., zināmā mērā T "atbildes" formālais ietērs liek secināt par aiz tā atvēršās domas raksturu - bez tam, kā nekā, jādomā, ka LSDSP uzskata rakstu par nopietni ņemamu pienešumu polemikā pret t.s. kreisiem chaotiem. Tātad mēģināšu attiecīgi atbildēt.

"Būmanis un Rozišs savā atbildē Kalniņam nespēj formulēt kādu skaidru politisku līniju, kuru viņi

pārstāv", raizējas cienījamais T. Ja viņš sagaidīja detaljētu politisku "ticības apliecību", tad jāsaka, ka šādām cerībām nevarēja būt pamata, jo mūsu raksta mērķis bija korigēt Kalniņa raksta aplamības un aizstāvēt latviešu jauno kreiso nogrupējumu kā dažādu politisku viedokļu kopumu, nevis izklāstīt mūsu īsti personīgos priekšstatus, kas nekādā ziņā nesegtos visā pilnībā ar pārējo šī novirziena pārstāvju uzskatiem - mūsu konkrētībai tātad bija vilktas zināmas robežas, t.i., mums bija jāraksta samērā abstraktā līmenī, jo tikai tā bija iespējams reprezentēt kopējo savstarpēji politiski diferencētajos latviešu jauno kreiso uzskatus.

Politiskas programmas trūkums varbūt liecina par to, ka latviešu jaunie kreisie nav izveidojušies par vienotu politisku grupu (te jājautā, par cik tas patlaban vispār vēlams un iespējams!) - taču par atsevišķo indi-

vidu politisko uzskatu skaidrību vai neakaidrību šis fakts itin neko neizsaka. Latviešu jaunie kreisie konstitūcijas kā informāls nogrupējums ELJAs ietvarā. Šim nogrupējumam bija vienīgi kopīga trimdas pilsoniskās latviešu sabiedrības ideoloģijas noreidšanās. Pamatojot un konkretizējot šo sākotnēji negatīvi nosacīto pozīciju, ar laiku tā kļuva arvien vairāk pozitīvi formulējama. Šis process patlaban vēl turpinās. Kā viens novirziens ELJAs ietvarā jaunie kreisie ne tikai ne šīs organizācijas izlēti, konstitūējoties kā patstāvīga politiska grupa. Jautājumi, ar kuriem tie nodarbojas, ir arī ELJAs jautājumi un līdz ar to diskutējami un atrisināmi pēc iespējas pašā ELJā.

Jā T apgalvo, ka Latviešu jauniešiem būtu svarīgi zināt,

kuru no dažādajiem kreisajiem nogrupējumiem būtu jānosauk par "izvirzīt prasības par Latviju". Atsaucsim isi atpakaļ, kas tad bija tie, kas pēc pasaules kara atstāja Latviju: "Pēc oficiālām ziņām, kādas 1946.g. publicēja latviešu bēgļu vadība Vācijā, no toreiz tur dzīvojušiem 100,000 latviešiem rūpniecības strādnieki bija tikai 3%. No pārējiem tikai 15% lauksaimnieki, bet 82% dažāda

T nesaprot, kāpēc te, ārpus Latvijas, varētu būt grūtības "izvirzīt prasības par Latviju". Atsaucsim isi atpakaļ, kas tad bija tie, kas pēc pasaules kara atstāja Latviju: "Pēc oficiālām ziņām, kādas 1946.g. publicēja latviešu bēgļu vadība Vācijā, no toreiz tur dzīvojušiem 100,000 latviešiem rūpniecības strādnieki bija tikai 3%. No pārējiem tikai 15% lauksaimnieki, bet 82% dažāda

veida ieredņi, virsnieki, policisti un intelligēnce. Politiskā ziņā šo aprindu lielais vairums bija Ulmaņa diktatūras piekritēji un vācu okupācijas iestāžu darbinieki... Mantīgās šķiras un Ulmaņa režīma piekritēju lielais vairums devās bēgļu gaitās, kamēr strādnieki, jaunsaimieki un demokrātiskās intelligēnces vairums palika dzimtenē. Apm. 120,000 latviešu bēgļu, kas dzīvo brīvā pasaulē, sastāda tikai som. 5% no Latvijas iedzīvotāju kopskaita." - tā raksta B. Kalniņš savā grāmatā "Latvijas sociāldemokrātijas 50 gadi 301 lpp. Tātad šī lielā vairumā pilsoniskā latviešu tautas daļa jūtas aicināta "izvirzīt prasības par Latviju" - un to vēl visas latviešu tautas vārdā! Šī tautas daļa jau pēc sava sociālā sastāva - nemaz nerunājot par politisko ievirzi - diskvalificēta runāt visas latviešu tautas vārdā - jo kopš kara laika tad pilsonība aizstāvējusi strādnieku, jaun- un bezzemnieku intereses? Apakātisim šo latviešu tautas aizbildņu (to skaitā, protams, arī LSDSP) galveno prasību - proti, neatkarīgas Latvijas republikas atjaunošanu uz pilsoniskās demokrātijas pamata.

Kapitālistiskā sabiedrības iekārta balstas uz kapitālistisko privātpašumu, kas nav tikai materiālu vērtību īpašums, bet īpašums, kas sevi ietver sabiedriskas attiecības starp cilvēkiem.

Tātad te runa par produkcijas līdzekļu privāto īpašumu, kas īpašniekam nodrošina ne tikai brīvību no darba, bet arī brīvību piesavināties sveša darba produktus un rīkoties ar tiem. Šis apstāklis nozīmē produkcijas līdzekļu īpašnieku varu pār tiem, kas no šī īpašuma izslēgti. Sergāt kapitālistisko īpašumu nozīmē nodrošināt kapitālistiskās šķiras varu pār strādnieku šķiru. Sergātāja funkciju pārņem pilsoniskā valsts. Tā kā vienīgā šķira, kuras objektīvā vitālā interese ir atcelt privāto produkcijas līdzekļu īpašumu un līdz ar to atbrīvoties no ekspluatācijas un spiestības, ir strādnieku šķira, valsts vara beidzama konsekvencē vērata pret šo šķiru. Tas var notikt dažādos veidos - vai nu pielietojot kailu varu (piem., Vācijas revolūcijas esīgānās sakāves gadījumā 1918.g. - citu

starpā, ar sociāldemokrātijas veiktīgu līdzdalību!), /red. piez. Kā bija ar Vācu kom. partijas "veiktīgo līdzdalību" Hitlera varas nostiprināšanā? Un kā bija ar to asins pirti ko PSKP izstrādāja pret pašiem revolūcijas taigātājiem, t.i. strādnieku šķiras "avangardam"? vai ar miermīlīgākiem līdzekļiem - piem., koncesijām strādnieku šķiras prasībām, bet tikai tad, ja tās neskar kapitālistiska pamatus - kas beig beigās nozīmē strādnieku šķiras vēl efektīvāku pakļautību zem kapitāla.

Vienīgi ignorējot šo faktu, pilsoniskā valsts var apstrīdēt šķiru cīņu un runāt par atšķirīgām interesēm, kas harmonizējamas piem., parlamentārisma ietvarā. "... No vienas puses parlamentārisms kalpo valsts organizācijai izpaust visas sabiedrības intereses. No otras puses, tas reprezentē vienīgi kapitālistisko sabiedrību, t.i., sabiedrību, kurā noteicošās intereses ir kapitāla intereses. Šis, pēc formas demokrātiskās institūcijas, pēc saturs kļūst par valdošās šķiras interešu darba rīku. Tas skaidri izpaužas faktā, ka tiklīdz demokrātijai ir tendence noliegt savu šķiras raksturu un pārvērsties par patieso tautas interešu darba rīku, buržuāzija - un tās valstiskie pārstāvji paši upurē šīs demokrātiskās formas" (R. Luksemburga, Kopotie raksti 3. sējums, 59.-60.lpp.). Šai tezei par piemēru varētu minēt fašistiskās valsts iekārta rašanos.

Tik tālu ļoti vispārinātās un vienkāršotās piezīmes par pilsoniskās valsts šķirisko raksturu. Ir saprotami, ja trimdas latviešu pilsonība paceļ prasību par pilsoniskās demokrātijas atjaunošanu Latvijā - tā taču aizstāv savas šķiras intereses /red.piez. Kādas šķiras intereses viņiem būtu aizstāvasmas Latvijā pēc 23 gadiem trimdā? "Jaunās šķiras"intereses? - visas latviešu tautas interesēs šādas prasības nebūt nav.

Karl-West Trade

Anyone found the Pepsi glass bottle and turned to the Karl West Trade for more information, please contact the Karl West Trade at 115 11th Street, New York, N.Y. 10013.